

NED. MAATSCHAPPIJ TOT BEVORDERING DER TANDHEELKUNDE

TIENDE JAARVERGADERING
(Dertiende Algemeene Vergadering)
op Vrijdag 20 Juni en Zaterdag 21 Juni 1924
in de „Buitensociëteit” te Zwolle.

Algemeen Voorzitter: de heer I. A. Holthaus, Zwolle.
Algemeen Secretaris: de heer H. G. Pitsch, Amsterdam.

1. *Opening door den Voorzitter.*

De Voorzitter: Dames en Heeren! Leden van de Nederlandsche Maatschappij tot Bevordering der Tandheelkunde. It is a long way to Tipperary, to Tipperary to go...

Neen, U behoeft geen angstige gezichten te trekken en vreezen, dat Uw voorzitter zijn waardigheid te grabbel zal gooien door het uitgalmen van een straatdeun, zooals hij zich wel eens heeft laten verleiden te doen bij een minder officieele gelegenheid. Dezen keer zal ik trachten mij op passende wijze van mijn ambtelijke plichten te kwijten. Maar werkelijk, de „long way to Tipperary” dreunde voortdurend in mijn ooren, toen ik dacht, dat de jaarvergadering, die wij nu gaan houden, de tiende is sedert ons bestaan. Zooals ieder van ons bij een gewichtig moment in zijn leven, een moment waarop zich een bepaald tijdperk afsluit, min of meer ernstig is gestemd en van het dolle, gejaagde leven een oogenblik tot rust en bezinning komt en overweegt wat voorbij is en wat de toekomst kan brengen, zoo ook drong zich bij mij, denkende aan den tienden verjaardag van onze goede Maatschappij, de gedachte op: „Wat een geweldig lange weg is toch het pad, dat wij tien jaren geleden zijn begonnen te betreden”. Tien jaren is een heele tijd! De ouderen onder U zullen het misschien niet zooveel achten, maar in verhouding tot den gemiddelden levensduur van den

mensch, en vooral van den volwassen mensch, zijn tien jaren een tijdperk van belang. En als we dan een vergelijking gaan maken tusschen den weg, dien we in die tien jaren achter ons lieten en het stuk, dat we nog voor den boeg hebben, dan is het achter ons als een millimeter en voor ons als de oneindigheid. We zien het begin nog heel duidelijk, maar het eind is niet te zien, het ligt daarginds, ver weg, in elk geval achter dien heuveltop aan den horizon, maar hoe ver daar achter, dat weten we niet.

Weten we dan niet eens waarheen wij gaan? Ten deele, we weten, dat onze bestemming is omhoog! We willen zoo hoog mogelijk stijgen, om daardoor in steeds breeder kringen de zegeningen van de gezondheidbrengende tandheekunde over de volkeren te kunnen doen nederdalen; we willen altijd hoger stijgen in ons kunnen en in ons willen, óók, om daardoor te stijgen in de achting van onszelven en in de achting onzer medemenschen.

Altijd vooruit en altijd hoger is ons parool. En al zullen wij den top van den Olympus niet beklimmen en niet Zeus aan één tafel zitten, en al zullen we op aarde levend, nooit in den hemel kunnen opgaan om onze schutsvrouwe, de H. Appolonia te begroeten, en al zullen we het voor oogen gesteide ideaal nooit kunnen aangrijpen, niet eens kunnen kennen en het bovendien steeds hoger stellen, naarmate wij het naderen, toch schrijden we steeds verder de hoogte tegemoet en nemen onzen weg van den eenen heuveltop naar den volgenden, die weer wat hoger gelegen is, om zodoende zij het langzaam, toch steeds ons doel te naderen.

Elke jaarvergadering is zoo'n heuveltop, die even beklommen is, en als we op zoo'n punt zijn, dat zich iets verheft boven het omliggende land, dan is dat een uitzichtpunt, van waaruit we gewoon zijn een terugblik te slaan op het iaatst afgelegde traject en van waaruit we tevens trachten een overzicht te krijgen van de helling, die voor ons ligt om samen te beramen, hoe we onzen weg zullen nemen, die ons voeren zal naar de volgende hoogte.

En als we ons vandaag omwenden en van hoogte No. 10 naar beneden kijken, dan voelen we dat we toch al heel wat gestegen zijn, dan zien we voor ons een panorama, waarvan door den afstand en het hoogteverschil de fijne omtrekken verwazen, de kleinere voorwerpen verdoezeld zijn, maar waarin onze weg in zijn hoofdlijnen des te beter gevolgd kan worden. Bij het beschouwen van dat panorama komt een gevoel op van dankbaarheid voor degenen, die onze gidsen waren op onzen tocht.

Hoe moeilijk was soms de weg te vinden en met hoeveel geduld en ijver hebben zij gezocht in den doolhof van wegen om het pad te vinden, dat ons verder omhoog voerde en ons behoedt voor afglijden naar den afgrond. Behalve de gidsen, die ons leidden, waren daar nog zeer vele werkers: pioniers, die zwoegden om de wenken van de leiders uit te voeren, om den weg begaanbaar te maken en om hindernissen uit den weg te ruimen. Bestuurders en commissieleden werkten — en het was niet altijd aangename arbeid — als wij rustten; zij bleven werken ook als meerderen onder ons hun schouders ophaalden om het vermeende nuttelooze van hun poging. De overtuiging echter van iets goeds te doen, niet voor zich persoonlijk, maar voor hun collega's en voor de volksgezondheid gaf hun de kracht, om niet alleen moeite, tijd en geld, maar ook een groot deel van hun gezinsleven op te offeren voor het doel, dat zij wilden bereiken. Ik kan nauwelijks de neiging weerstaan althans enkele namen te noemen, maar zal het achterwege laten, omdat ik wellicht enkele stille werkers zou vergeten en bovendien niet weet waar ik de grens zou trekken. Maar een algemeen woord van dank aan hen allen is na onzen tienjarigen marsch niet misplaatst.

It is a long way, de weg is lang en het gaat langzaam, maar vergeleken bij ons punt van uitgang hebben we toch al veel bereikt. We hebben bereikt, dat in kringen van hoog en laag, niet meer wordt genegeerd het bestaan van de tandheekunde. Voor tien jaren heette het: „Tandheekunde is privaatzaak!” Met tandheekunde bemoeide zich practisch alleen diegene, die haar voor zichzelf of voor zijn gezinsleden noodig had. En nu? De Regeering erkende bij de bewerking van de Ziektewet in de „Commissie-Koolen” de noodzakelijkheid de tandheekundige hulp te regelen. Diezelfde erkenning vinden we bij de Unificatie-Commissie voor het Ziekenfondswezen. Er zijn maar weinig ziekenfondsen meer, waar niet gedacht wordt aan de tandheekunde — al worden om verschillende redenen de gedachten niet immer in daden omgezet. In het blijvende officieele College van Advies aan de Regeering, den Gezondheidsraad, heeft sedert eenige jaren een tandarts als zoodanig zitting. In hoofdzak momenteele financieele bezwaren zijn oorzaak, dat niet reeds in veel meer plaatsen schooltandartsen zijn aangesteld. De belangstelling is er echter, in tegenstelling met tien jaren geleden, toen voor zoover mij bekend, in geen gemeente zelfs gedacht werd over de inrichting van schooltandklinieken. In ons leger en bij de vloot wordt het beroepspersoneel volledige tandheekundige hulp verstrekt en wordt den miliciens ook kosteloos gelegenheid geboden hun gebit te blijven doen onderhouden door

den tandarts. Een oorlogsorganisatie van militaire tandartsen en een kaakfractuurhospitaal bestaan eveneens, terwijl alweer een tandarts als zoodanig verbonden is aan het bureau van den Inspecteur van den Geneeskundigen Dienst. Al wordt nog lang niet voldoende opgetreden tegen de onbevoegde beoefenaren van ons vak, toch kunnen we, vergeleken bij vroeger, een verhoogde activiteit en belangstelling ten deze bij de rechterlijke macht constateeren.

It is a long way, we zijn nog lang niet waar we wezen moeten, maar als we tien jaren terugblikken, dan moeten we erkennen dat we, dank zij het werken van de Maatschappij, toch al veel verder zijn gekomen. Toentertijd werd de tandarts door alle autoriteiten en lichamen, die zich bezighielden met gezondheidsverzorging, eenvoudig beschouwd als een quantité négligeable, terwijl we daar thans staan naast den geneeskundige.

Volledigheidshalve zij hier nog vermeld, dat ten dienste van onze leden tot stand is gekomen een bemiddelingsbureau voor praktijkwaarneming enz. en een incassobureau, dat we hebben een juridisch adviseur, die den leden kosteloos deskundige adviezen geeft in tandheelkundige rechtskwesties, een voor de leden gratis jaarboekje, en een steunorgaan voor hulpbehoevende collega's.

Zie hier in ruwe trekken hetgeen we kunnen waarnemen in het vergezicht dat hoogte 10 ons biedt. Zeer zeker hadden we op onzen tocht meer kunnen bereiken, indien niet praktijk en gezinsplichten ook een deel van onze werkcapaciteit opeischten en indien alle tochtgenooten meer actief deelnamen aan de werkzaamheden in stede van zich te bepalen tot min of meer lusteloos of zelfs mopperend mee te sjokken. Niet iedereen heeft gelegenheid of tijd of de fysieke kracht om zooveel te doen als hij wel zou willen, maar zelfs al kunt ge niet ter vergadering komen, neem dan een voorbeeld aan dien collega uit Zuid-Holland, die heden niet hier kon zijn, maar toch een weg gevonden heeft om door middel van een U allen toegezonden drukwerkje zijn meening aan zijn medeleden kenbaar te maken. Een woord van hulde aan dezen actieven collega.

Richten we na dezen terugblik nu onze oogen eens voorwaarts. We zien dan den weg steeds stijgen, over een paar hoogten voeren, totdat hij ten slotte onzichtbaar wordt. It is a long way, het eind is niet te zien. We weten ook niet waar het einde ligt. Wel dat aan het eind de tandheelkunde haar hoogste triomfen viert, dat daar al onze medemenschen op de meest ideale wijze tandheelkundig worden verzorgd en dat daar de tandartsen in de gunstigste omstandigheden werken. Ook

weten we wel, dat onze oogen dat einde niet zullen aanschouwen en onwaarschijnlijk is het dat dit aan iemand gegeven zal zijn. Volmaaktheid op aarde schijnt immers een contradictio in terminis. Het is ook overbodig om nu te overwegen of over vele tientallen van jaren voor de dan levende menschheid de tandheelkundige hulp zal moeten worden verschaft langs den weg van verplichte schooltandverzorging en ziekenfondsen, dan wel of de naastenliefde dusdanige vorderingen onder de menschen zal hebben gemaakt, dat ieder — in welk beroep hij ook geplaatst is — aan ieder zijner medemenschen uit reine liefde alles verschaft wat deze noodig heeft. Tusschen deze beide uitersten liggen vele mogelijkheden, maar het schijnt wel zeker, dat voor de eerste jaren schooltandverzorging en goede hulp in de ziekenfondsen het meest moeten bevorderd worden, om de groote massa van ons volk behoorlijke tandverzorging te bieden. Dit schijnt mij de eenige weg, en uitvoerbaar op den duur ook. Het aantal tandartsen zal bij den aanwas van thans zeker voldoende zijn en overigens zal er in het algemeen een overeenkomst ontstaan tusschen vraag en aanbod. Als we eens bedenken, dat sedert de oprichting onzer Maatschappij het aantal practici ongeveer verdubbeld is, behoeft m.i. een tekort niet gevreesd te worden. Financieele bezwaren? Deze bestaan op het oogenblik wel min of meer, maar op den duur zullen die stellig worden overwonnen. Immers, ieder mensch heeft recht op een menschaardig bestaan, tenzij in geval van eigen schuld, en altijd zal — wel niet op eens, maar langzamerhand — de maatschappij zich ontwikkelen in de richting, dat aan dezen eisch wordt voldaan. Zoo komt het heden ten dage b.v. niet voor, dat iemand absoluut gebrek heeft aan de meest primitieve eischen voor zijn bestaan, t.w. het noodzakelijkste voedsel, onmisbare kleeding of althans eenig onderdak. Verder is niet te ontkennen, dat in een geordende maatschappij — en een ongeordende samenleving is op den duur ondenkbaar, vernietigt zichzelf — deze verzorging zich beweegt in een stijgende lijn. Naarmate men b.v. meer het belang gaat inzien van goede huisvesting (het belang niet uit een oogpunt van luxe, maar van hygiëne) naar die mate verbeteren de woningtoestanden, ook al kost dat groote financieele offers. De arbeidsloonen passen zich wel zoodanig aan, dat aan redelijke eischen van een menschaardig bestaan voldaan wordt en voorzoover door allerhand omstandigheden het inkomen niet toereikend is, treedt de Staat of de Charitas hier in 't algemeen aanvullend op. En zooals er geld gevonden is voor betere huisvesting, kleeding en vooral geneeskundige hulp, welke laatste door niemand ontbeerd wordt, zoo

ook zal er geld gevonden worden, zoodra in alle kringen het belang van tandheelkundige hulp wordt ingezien.

Onze plicht als deskundigen is het dit inzicht te verbreiden. Wij moeten het publiek onderrichten, theoretisch en practisch. Beide manieren staan ons open in onze dagelijksche praktijk, door hen, die gedwongen door pijn onze hulp inroepen, te wijzen op de betere wijze van pijn te voorkomen en in het algemeen hygiënische begrippen bij te brengen en dan daarbij door een juiste behandeling de proef op de som te leveren tegen een redelijken prijs.

In het groot moeten we theoretisch onderricht geven door propaganda voor mond- en tandhygiëne in voordrachten en geschriften, zooals de Ned. Ver. tot Bestrijding v. h. Tandbederf dat doet over steeds grooter linie. Al neemt onze Maatschappij deze taak niet zelf op zich, waarvoor bij het bestaan van genoemde Vereeniging m.i. geen reden bestaat, dan toch is het de plicht van alle tandartsen, en in het bijzonder van onze leden, om deze Vereeniging metterdaad te steunen. De collectieve lantaarnplaten en ander demonstratiemateriaal, die zij kosteloos in bruikleen geeft, maakt het voor ieder onzer, ook zonder een zeer begaafd spreker te zijn, al heel gemakkelijk, in een passenden kring van leeken, verpleegsters of artsen, een uiteenzetting te geven hoe caries ontstaat, hoe die voorkomen of verholpen kan worden, en welke gevolgen verwaarloozing van den mond na zich kan slepen.

Naast deze propaganda met het woord moet dan komen de propaganda door de daad, door het bevorderen van schooltandverzorging en tandheelkundige hulp in de ziekenfondsen en goede geleide klinieken. Juist in een goed georganiseerd ziekenfonds, waar elk lid, dat wil, goede tandheelkundige behandeling kan deelachtig worden, ligt het middel om den mensch te doen ondervinden van welk een onschatbare waarde de tandheelkunde is. We moeten echter wel op letten, dat goede hulp verleend wordt. Geknoei kan ons slechts verder van ons doel afbrengen. Ook kan prothetische hulp slechts weinig bijdragen tot het propageeren van tandverzorging en wel alleen in zoverre, dat een slecht zittende prothese, den drager het door verwaarloozing veroorzaakte gemis van de natuurlijke tanden intenser doet betreuren, en een afschrikwekkend voorbeeld wordt voor zijn omgeving. De bevordering van tandheelkundige hulp in de ziekenfondsen schijnt mij wel een zeer gewichtig onderdeel van de taak der Maatschappij. Ik wil voor het oogeblik in het midden laten welk systeem het beste is, het tot nu toe 't meest gevolgde dan wel dat waarbij met vooropstelling

van de prophylaxis pijngevallen als regel niet in behandeling genomen worden. De een dresseert zijn hond met suikerklontjes, de ander refereert de karwats. *Varris modis* benefit. Er leiden meer wegen naar Rome. Als er maar gewerkt wordt aan de tandheelkundige ontwikkeling van ons volk en dat kan met beide systemen.

Ook klinieken kunnen mogelijk nuttig werk doen; alleen is het zoo jammer, dat het den indruk maakt, dat sommige collega's — althans naar den schijn te oordeelen — bij het exploiteeren van een kliniek hun oog vrijwel uitsluitend vestigen op hun beurs en dat zij schijnbaar niet de minste moeite doen, om tandverzorging te propageeren en dus hun plicht verzaken. Het ligt geloof ik wel op den weg der betreffende afdelingsbesturen, hiernaar eens een onderzoek in te stellen. Als daarbij dan nog een reclamepolitiek gevolgd wordt, die onzen stand oneer aandoet, is er voorzeker reden tot ingrijpen. Vóórdat het kwaad tot een gewoonte is geworden, moet het uitgeroeid worden of althans als kwaad en minderwaardig gebrandmerkt.

Dames en Heeren, veel onderwerpen zouden we zoo in het algemeen nog kunnen bespreken, maar zoo dadelijk als de vergadering is geopend, gaan we wel in hoofdzaak onze pas afgelegde étappe na, voorgelicht door de groepsleiders, die ons hunne commissieverlagen uitbrengen en gaan we, hun adviezen gehoord, een blik slaan op den weg, die voor ons ligt en overleggen hoe we de verschillende hellingen en hindernissen zullen nemen, maar zullen we ook nog gelegenheid hebben voor meer algemeene beschouwingen. Alvorens we dan echter verder trekken, laten we eerst op dezen 10en heuvel een wijle uitrusten van onze beslommingen en ook wat tijd wijden aan jolijt en aan de collegialiteit, welke laatste zoo in nauw verband staat met tandheelkundige ethiek.

Dames en Heeren, mede als voorzitter van de afdeling Overijssel, heet ik U welkom in onze goede stad Zwolle. En met den wensch, dat gij allen na grondige bespreking van het afgelopen jaar en nauwkeurige afbakening van ons verder pad, ook in gepaste ontspanning de lust en de energie zult putten om Uw schouders weder te zetten onder den last, die we vóór tien jaren op ons hebben genomen en om onze Maatschappij met eenparige krachten verder omhoog te voeren — met dezen wensch open ik deze tiende jaarvergadering. (Applaus).

De heer Pitsch, hoofdbestuurder-secretaris: Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heeren!

Een jaarverslag maken, ik heb dit ook het vorige jaar gezegd, is me zoo aangenaam, dat ik me heb afgevraagd, wat er wel zou gebeuren, als ik hier eens zonder zou verschijnen.

Dit jaar heb ik er te meer tegenop gezien, omdat we tien jaar ouder zijn geworden, iets wat naar het oordeel van de meesten op een bijzondere manier behoort te worden gememo-reerd.

Zoo heb ik me dus wel tot schrijven moeten zetten, en — juist toen ik bezig was me af te vragen wat ik bij deze gelegenheid zou gaan in het midden brengen, kwam het onwelluidend maar toch wel vroolijk klinkend gebalk van een ezel de vredige rust van een zonnigen morgen verstoren.

En toen heb ik gedacht: kijk, dat beest is op zijn tiende jaar volwassen, maar wij menschen noemen onze soortgenooten met den volksmond op dien leeftijd nog „nat achter de ooren”.

Zoo staat het ook wel een beetje met onze Maatschappij.

Dit te constateeren behoeft niet te ontmoedigen: tienjarigen groeien hard; het duurt dan niet lang meer tot hun melkmuil voorzien is van een stel grootemenschentanden, waar ze mee bijten kunnen en ze zijn op weg via de vlegeljaren naar hun Sturm- & Drangperiode om dan aan de volmondigheid te belanden.

Laat deze tiende verjaardag er dan voor ons zijn om vast te stellen, dat we nog melktanden hebben, die behooren te verdwijnen; laten we ons niet schamen te constateeren, dat we ook tanden hebben, die ziek zijn, en er ons terdege rekenschap van geven, dat daarvoor een remedie bestaat, dat hoe eerder en resoluter aangewend, te beter resultaten geeft, en dat we niet zullen mogen schromen, zoo 't noodig is, de tang te gebruiken. En laat ten slotte de wetenschap, dat een goed verzorgd gebit, waarin elk element anders is dan de anderen, — waarin elk zijn eigen functie heeft en elk de anderen steunt — bereikbaar is en noodig voor het uitvoeren van zijn taak, ons voor onszelf als vereenigingsmensen een vingervijzing zijn.

We zullen naar en in onszelf hebben te zien en ieder van ons zal in de allereerste plaats — met denzelfden ijver en dezelfde toewijding, die hij bij zijn dagelijksch werk behoort te betrachten — aan zichzelf hebben af te breken en op te bouwen om zich te vormen tot een bruikbaar deel van het geheel.

Zoo alleen zullen ook wij aan de mondigheid toekomen.

Bij het doorlezen van de *jaarverslagen*, door de *afdeulings-secretarissen* uitgebracht, valt het op, dat het vereenigingsleven

maar weinig naar den sterken kant is geweest. En dit geldt niet alleen de afdeelingen. Loffelijke uitzonderingen zal ik vermelden; tot deze behoort Uw Dagelijksch Bestuur niet, waarmee ik niet zeg, dat hiervoor geen gronden zouden zijn aan te brengen.

Om dan met de afdeelingen te beginnen:

Het verslag van *Zuid-Holland* vermeldt niets. 't Zijn de Haagsche en Rotterdamsche vereenigingen naast de Vereeniging tot Bestrijding van het Tandbederf, die bewijzen, dat er in deze afdeeling hard en met succes wordt gewerkt. Terwijl zoovele collega's in Zuid-Holland met hart en ziel hun goede krachten aan de professie en in het bijzonder aan de Maatschappij geven, treft het altijd weer, dat er van de afdeeling zoo weinig uitgaat.

Zuid-Nederland blijft haar vergaderingen aantrekkelijk maken met demonstraties. Het verslag noemt de mogelijkheid van moeilijkheden, die zouden kunnen voortspruiten uit de oprichting van een tandheelkundige polikliniek voor den middenstand in Breda, al hoopt men voor deze moeilijkheden een oplossing te vinden.

Het verslag van *Noord-Nederland* geeft naast de wijziging in ledental en functies een lang relaas — ik zou het kunnen noemen een chronique scandaleuse — waarin uitvoerig verteld wordt van de misdragingen van een tandarts, niet-lid onzer Maatschappij.

Noord-Nederland vertelt van het 10-jarig voorzitterschap van collega Rijntjes, waarvan door mij in mijn vorig jaarverslag reeds melding was gemaakt en van de overeenkomst met het Algemeen Groninger Ziekenfonds, aan welk fonds alle collega's in Groningen medewerken, terwijl het beperkte conserveerende help en vrijetandartsenkeuze aan zijn verzekerden geeft.

In de afdeeling *Overijssel* werd in Kampen en Zwolle een contract met het afdeelingenziekenfonds der Ned. Mij. tot Bev. der Geneeskunst gesloten en in Almelo met verschillende fabrieken een uniforme regeling getroffen voor tandheelkundige hulp aan de arbeiders.

Gelderland vermeldt, evenals ook *Overijssel* en *Zuid-Holland*, een voordracht over de bestrijding der onbevoegde uitoefening van ons beroep, door Mr. Nord Thomson.

Utrecht klaagt over belangstelling bij hare leden en wijt dit voor een goed deel aan het hoofdbestuur. Men meent, dat het hoofdbestuur de afdeelingen te weinig gelegenheid geeft aan den arbeid deel te nemen. Het verslag zegt:

„de verschillende onderwerpen, welke op de algemeene „vergadering om praeadvies in handen van het Hoofd-

„bestuur worden gesteld, moeten niet langer door de daarvoor te vormen commissies worden behandeld, maar ter „behandeling worden gegeven aan de afdelingen”.

Deze uiting verleidt me even van den verslagvorm af te wijken, en dan zou ik dit willen zeggen: elke zaak behoort bij de afdelingen te worden gebracht en elke zaak van eenige beteekenis wordt bij de afdelingen gebracht. Maar elke zaak van eenige beteekenis behoort tevens, voor ze naar de afdelingen gaat voorbereid te zijn, zal er vruchtbaar en vlot gewerkt kunnen worden. Bovendien heeft elke afdeling, als ze met haar handen in den schoot zit en toch goede lust heeft, het recht — zonder dat ze vooraf daartoe door het Hoofdbestuur is verzocht of haar dit wordt opgedragen — welke zaak ook bij den kop te nemen en aan het Hoofdbestuur een advies te geven of voorstellen te doen, welke adviezen of voorstellen door het Hoofdbestuur steeds dankbaar zullen worden ontvangen. We hebben het in ons zelf te zoeken, niet buiten ons zelf, Mijne Heeren Collega's uit Utrecht!

Amsterdam in het teken van het ziekenfondsconflict. De geschiedenis is U uit het Tijdschrift voor Tandheekunde voldoende bekend; ook, dat het Hoofdbestuur heeft gemeend een artikel over den strijd, dat van de zijde der ziekenfondsen in de dagbladen was geplaatst, te moeten beantwoorden. In Amsterdam staat naast het Algemeen Onderling Ziekenfonds „Door en voor Werklieden” ook de Amsterdamsche Bond van Ziekenfondsen thans voor ons op de zwarte lijst. De heeren Barentz, Heiser, Kattenburg en Van Schagen zijn in de afdeling gehuldigd voor de houding door hen in dit conflict aangenomen. We hebben ook hier nog eens te herhalen, dat de Maatschappij op prijs heeft te stellen, wat deze leden voor den groei en den bloei onzer Maatschappij zoo royaal hebben geofferd. En dan behoort daarbij onze dank ook te gaan naar de dames Cahnter—Content en Israels en de heeren Kauling en Krone; ook dezen van wie er gedurende tientallen van jaren aan deze groep van ziekenfondsen hadden meegewerkt als zgn. huistandartsen, werden ten 1 Juli a.s. de overeenkomsten opzegd.

De afdeling zet haar wetenschappelijken cursus en haar A. T. V.-clubavonden met succes voort en heeft, daarin bijgestaan door vertegenwoordigers der geheele professie onzen verdienstelijken J. Sanders Ezn., bij diens 25-jarig jubileum gehuldigd.

Met den groei van de Maatschappij kunnen we tevreden zijn. Het ledental steeg van 346 op 1 Mei 1923 tot 388 op 1 Mei van dit jaar. 't Is wel aardig even te zien hoe verschillend de groei

in de verschillende afdelingen was: Noord-Nederland bleef op 25 leden staan; Gelderland en Overijssel wonnen elk 1 lid en kwamen Gelderland tot 31 en Overijssel tot 21 leden; Amsterdam kwam van 89 op 93. Harder dan de vorige groeit Noord-Holland, dat van 41 tot 47 klimt, nog harder Zuid-Holland van 78 tot 93 en Zuid-Nederland van 34 tot 41, terwijl procentsgewijs Utrecht de kroon spant door het van 29 tot 37 leden te brengen. Een goed deel van de winst hebben we te danken aan de heeren Hamer, Lourens Bosch, Göttlich en Roeloffs, die als zgn. propaganda-commissie goed werk voor de Maatschappij hebben gedaan, waarvoor in eenige afdelings-verslagen aan deze heeren hulde wordt gebracht en van welk werk ge straks wellicht wat meer te hooren zult krijgen. Wanneer wij nu ook hier dezen heeren onzen dank en onze hulde brengen, kan ik dat toch niet doen zonder daaraan een „gaat zoo voort, mijne heeren” toe te voegen.

De *Buitengewone Algemeene Vergadering* van 6 Oct. 1923 bracht ons eindelijk het slot van de behandeling der wets-artikelen over de Raden van Beroep en den Raad van Tucht. Het afkomen van de koninklijke goedkeuring op de Statutenwijzigingen laat — nadat deze eenmaal voor het aanbrengen van kleine wijzigingen waren teruggezonden — nog steeds op zich wachten. En op het afkomen van deze koninklijke goedkeuring wacht op zijn beurt het uitschrijven van het referendum over het verlengen van het bestaand bindend besluit, waartoe in de buitengewone algemeene vergadering werd besloten en waartoe onze wet ons verplicht, nu vijf jaar sinds het aannemen van dit besluit zijn verstreken.

Het *Hoofdbestuur* vergaderde in het afgelopen jaar 3 maal, n.l. op 22 Dec. '23 en op 12 April en 20 Mei van dit jaar.

Op de vergadering van 22 Dec. was een ingekomen schrijven van collega Krings met de vermelding, dat hij als afgevaardigde van de afdeling Noord-Nederland was afgetreden: in de vacature werd voorzien door de benoeming van den heer E. van der Molen.

De kwesties adverteeren en personeele belasting van wacht- en werkkamer kwamen in deze vergadering aan de orde en werden ter bespreking aan de afdelingen voorgelegd. Uit de ingekomen mededeelingen is wel gebleken, dat de vraag of wacht- en werkkamer belastingvrij zullen kunnen worden gemaakt, niet maar zoo op te lossen zal zijn. Door de collega's wordt deze belasting-vrijheid als een meer dan redelijke eisch gevoeld, waaro mhet Hoofdbestuur in de naaste toekomst zal hebben uit te maken, welke stappen het in deze zaak zal kunnen

doen. De mededeelingen in zake adverteeren hebben het Hoofdbestuur aanleiding gegeven U voorstellen te doen, die in den beschrijvingsbrief voor deze vergadering zijn opgenomen.

In deze vergadering werd tevens voorzien in de vacatures, ontstaan in de zgn. technikerscommissie door het bedanken van de heeren Bakker, Klinkhamer en Nord. Collega Bakker kwam, daartoe aangezocht, op zijn ontslagaanvraag terug, terwijl de heeren Menschaar en Schutte bereid gevonden werden in de commissie zitting te nemen, zoodat deze thans aldus is samengesteld: Jan Visser, voorzitter, Bakker, Hoeksema, Menschaar, Krijn Verhoeven en Schutte, leden.

Ook werd in deze vergadering een nieuwe commissie voor schooltandverzorging benoemd, te weten: H. van der Molen, voorzitter, Mevr. Muntendam—Isebree Moens en de heeren Van Andel en Hordijk leden, die hun benoeming hebben aangenomen. Voor de bereidwilligheid waarmee al deze leden zich een dosis werk op de schouders hebben laten leggen, zij hun hier dank gebracht.

Voldoende aan de opdracht van de Algemeene Vergadering besloot het Hoofdbestuur dat bemiddeling aan de leden door tusschenkomst van het bemiddelingsbureau der Maatschappij kosteloos zal zijn.

In de vergadering van 12 April werd onze voorzitter aangewezen om de Maatschappij te vertegenwoordigen bij de viering van het 20-jarig bestaan van de Vereeniging van Nederlandsche Tandartsen. Of hij daar, zooals bij het jubileum van collega Sanders ook met een liedje in plaats van met bloemen is gekomen is mij niet bekend, omdat ik zelf tot mijn spijt verhinderd was aanwezig te zijn.

Ingekomen was een schrijven van den arts Wesly met een verzoek om bijdrage in de kosten van de procedure van genoemden arts tegen den tandarts Cats, die een techniker dekt, gevoerd, welke kosten door de Vereeniging van Doktoren en Apothekers te Utrecht waren betaald. Na gewonnen inlichtingen bij deze Vereeniging meende het Hoofdbestuur, dat de Maatschappij de helft van de kosten (f 125.—) voor haar rekening mocht nemen en werd daartoe besloten.

De afdeling Noord-Nederland kwam weer eens met het verzoek, dat de Maatschappij zou trachten van verzekering-maatschappijen het beschikbaar stellen van speciale tandartsen-polissen voor ongevallenverzekering te verkrijgen. Waar deze zaak eerder al tweemaal zonder succes is behandeld, is aan drie leden der afdeling Noord-Nederland, de heeren Hoeksema, Van der Molen en Rengers, verzocht deze zaak opnieuw ter hand te nemen en voor te bereiden.

Op verzoek van den Conseil Exécutif du Syndicat des Praticiens de l'art dentaire, tot benoeming van drie leden in dien Conseil, werd den heeren Bruske, Van Hasselt en Nord verzocht de a.s. vergadering in Luxemburg bij te wonen en verslag uit te brengen.

Ten opzichte van het ingekomen rapport der O. & E.-commissie dat U uit het Tijdschrift bekend is, werd besloten dit naar de afdelingen te zenden en het dan in een algemeene vergadering te behandelen.

De vergadering van 20 Mei was gewijd aan de voorbereiding van de jaarvergadering. Op verzoek van den heer Kattenburg werd in de vacature door het bedanken van den heer De Jonge Cohen in de bibliotheek- en museum-commissie ontstaan voorzien doordat het Hoofdbestuur den heer René Hamer bereid vond, in deze commissie zitting te nemen. In deze vergadering werd ook nog uitvoerig over den strijd tegen de onbevoegde uitoefening van ons beroep van gedachten gewisseld.

Van de *commissies* heb ik U niet veel te vertellen, omdat ge straks de verslagen te hooren krijgt.

De O. & E.-commissie heeft met haar lijvig rapport bewijs van haar arbeid geleverd en het is nu aan de Maatschappij dien arbeid voort te zetten.

De commissie tot beheer van het steunorgaan kwam met een ontwerp-reglement, dat in deze vergadering zal worden behandeld.

De commissie tot Unificatie van het Ziekenfondswezen in Nederland, van welke commissie ik U in mijn vorig jaarverslag uitvoerig vermeld heb en in welke commissie twee afgevaardigden onzer Maatschappij zitting hebben, is met een ontwerp-rapport gereed, dat ter beoordeeling aan de afdelingen zal worden gezonden. Gezien den gang van zaken in deze commissie, is besloten, dat dit ontwerp-rapport als vertrouwelijk zal behooren te worden behandeld.

De commissie voor internationale aangelegenheden heeft aan het Hoofdbestuur bericht, dat na goedkeuring door de voorzitters der drie Nederlandsche vereenigingen collega Bölger ons land heeft vertegenwoordigd op het congres te Bordeaux; zijn rapport hebt ge in het Tijdschrift kunnen lezen. Zoo ook het rapport van collega Van Hasselt, die als vertegenwoordiger van Nederland de vergadering der Fédération Dentaire Internationale in Augustus 1923 te Parijs bijwoonde.

In alle afdelingen werden leden bereid gevonden als correspondent van het steunorgaan op te treden. Dat er van onze 388 leden tot nu toe nog maar een 50-tal zich als vaste con-

tribuant voor het steunorgaan heeft opgegeven moge voor de dames en heeren correspondenten een aansporing zijn tot ijverig werk; dat het ook vruchtbaar zij, is daarbij onze wensch.

De Maatschappij heeft in zake schooltandverzorging tweemaal van zich doen hooren. De eerste maal toen het in den Raad der gemeente Dordrecht er om ging of voor de voortzetting van den daar bestaanden dienst al of niet gelden zouden worden gevoteerd. Ons adres heeft niet mogen helpen en zoo is in Dordt deze tak van dienst, die uitstekend werkte, laten we hopen tijdelijk stopgezet. Het tweede adres ging op verzoek van de afdeeling Noord-Holland aan den Raad der gemeente Haarlem. De Haarlemsche collega's zijn niet tevreden over de houding door den schooltandarts aldaar aangenomen en vroegen het Hoofdbestuur aan den Raad het verzoek te richten van de schooltandartsen te verlangen, dat ze lid zouden zijn van onze Maatschappij. Ons adres is aan B. en W. ter afdoening in handen gesteld en door deze is op ons verzoek afwijzend beschikt, wat overigens van het standpunt van den buitenstaander beoordeeld, niet al te zeer verwonderen kan.

In verschillende plaatsen wordt voor de invoering van schooltandverzorging gepropageerd en voorbereidend gewerkt en we kunnen wel zeker zijn, dat voor dezen tak van de volksgezondheidsverzorging de weg zal worden gebaad; werk, moeite en teleurstellingen zullen ons niet gespaard worden. Maar dat bij de buitenstaanders de belangstelling er is, is zeker, al wordt dit misschien niet zoo algemeen opgemerkt.

Zoo gaat het ook in het ziekenfondswezen en ook hier staat ons nog moeizaam en moeilijk werk te wachten. Verschillende collega's verzochten het Hoofdbestuur toestemming om contracten met ziekenfondsen te mogen afsluiten. Het bevreemde, dat zoo vaak op een vraag aan hen om gegevens en inlichtingen een antwoord uitbleef.

Al schrijvende heb ik me al eens afgevraagd of er nog meer is, dat ik vermelden moet, of, of ik wat heb vergeten.

Heb ik iets of iemand vergeten of tekort gedaan, dan zal ik me graag schuldig bekennen, maar laat hij niet meenen, dat ik hem niet ten volle gun, wat hem zou toekomen.

Tot één wil ik nog wat zeggen, nu ik in deze twee jaren ondervonden heb, wat er wel aan het secretariaat onzer Maatschappij vastzit: Koldewijn, 't moet een kerel geweest zijn, die dit, naast zijn dagelijksch werk, acht jaar lang heeft kunnen volhouden. (Applaus).